

Raoul Victor Castex: Bir Stratejik Düşünürün Mirası

Raoul Victor Castex: The Legacy of a Strategy Theorist

Pelin BAKKAL*

Öz

Raoul Victor Castex (1878-1968), 20. yüzyılın önde gelen stratejik düşünürlerinden biri olmasına rağmen, Kıta Avrupası perspektifinden geliştirdiği kapsamlı teorileri, Anglo-Sakson deniz stratejisi geleneğinin gölgesinde kalmıştır. Bu makale, Castex'in deniz ve kara kuvvetlerinin müşterek harekâtı ve denizaltı harbine dair yaklaşımlarını inceleyerek, bu düşüncelerin Türk donanma stratejisi üzerindeki dolaylı ancak önemli etkisini analiz etmektedir. Çalışma, Castex'in beş ciltlik temel eseri olan *Théories Stratégiques*'in (Sevkuiceyş Nazariyeleri) II. Dünya Savaşı döneminde Türkçe'ye çevrilmesiyle Türk Deniz Kuvvetleri doktrinine giren kavramları mercek altına almaktadır. Bu eserin derinlemesine incelenmesi ile Castex'in deniz ulaştırma hatlarının korunması, abluka stratejileri ve denizden kuvvet aktarımı yaklaşımlarını öğrenmek mümkün olacaktır. Türkiye'de akademik erişimdeki kısıtlılık sebebiyle oluşan literatür boşluğunu doldurmayı amaçlayan bu makale, Castex'in teorilerinin Türk askerî düşünce dünyasına katkılarını görünür kılmayı hedeflemektedir. Sonuç olarak çalışma, Castex'in çok yönlü deniz stratejisi mirasının günümüz donanma potansiyeli ve müşterek harekât tartışmaları için önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Doktrin, Donanma, Müşterek Harekât, Raoul Victor Castex, Yeni Mektep.

* Doktora Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi Atatürk Stratejik Araştırmalar ve Lisansüstü Eğitim Enstitüsü. E-posta: pelinbakkall[at]gmail.com, ORCID: 0000-0003-3974-4982.

Geliş Tarihi /Received: 31.10.2025
Kabul Tarihi /Accepted: 25.12.2025

Abstract

Despite being one of the leading strategy theorists of the 20th century, the comprehensive theories of Raoul Victor Castex (1878-1968), developed from a Continental European perspective, have been overshadowed by the Anglo-Saxon naval strategy tradition. This article examines Castex's approaches to the integration of naval and land forces and submarine warfare, analyzing the indirect yet significant influence of these ideas on Turkish military and naval strategy. The study focuses specifically on the conceptual frameworks from Castex's five-volume seminal work, *Théories Stratégiques* (Strategic Theories), which were incorporated into Turkish Naval Forces doctrine following its translation into Turkish during the Second World War. This in-depth study of the work will facilitate a more profound understanding of Castex's approaches to protecting sea lines of communication, blockade strategies, and naval force projection. Aiming to fill a gap in the literature caused by limited academic access in Turkey, this article seeks to highlight the contributions of Castex's theories to the world of Turkish military thought. In conclusion, this study underscores the enduring relevance of Castex's multifaceted naval strategic legacy for contemporary debates on naval power projection and joint warfare doctrine.

Keywords: Doctrine, Jeune École, Joint Operations, Navy, Raoul Victor Castex.

Giriş

Raoul Victor Castex (1878-1968), 20. yüzyılın önde gelen stratejik düşünürlerinden biri olarak, modern denizcilik ve askerî strateji alanında derin izler bırakmıştır. Teorileri sadece Fransız donanmasının yapısını ve doktrinlerini değil, aynı zamanda deniz gücünün dünya çapındaki kullanımını da etkilemiştir. Castex, deniz gücünün uluslararası ilişkilerdeki rolünü, ekonomik üstünlükle bağlantısını ve harp stratejileriyle ilişkisini kapsamlı bir şekilde ele almıştır.

Deniz ve kara kuvvetlerinin müşterek harekâtı onun stratejik düşüncesinin temelini oluşturur. Bu yaklaşım, amfibi harekât için hayati bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Fransız donanması, Castex'in denizaltıların ve ticaret yollarının korunmasına yönelik vurgularını, 20. yüzyılın başlarında deniz harbi doktrinlerinde göz önünde bulundurmıştır. Castex'in, denizaltıların ticaret yollarını koruma ve

düşman ulaşım hatlarına ve abluka stratejilerine dair öngörülerini Birinci Dünya Savaşı itibariyle uygulamaya koymuştur. Özellikle Akdeniz'deki ticaret yollarını güvence altına almak için denizaltı kullanımına öncelik verilmiş ve bu strateji, Fransız denizaltıların geliştirilmesinde etkili olmuştur.

Türkiye'de deniz stratejisi üzerine yapılan çalışmaların sınırlı oluşu sebebiyle Raoul Victor Castex'in teorileri geç tanınmıştır. Ancak, Castex'in Türk deniz stratejisi üzerindeki etkisi dolaylı olmakla birlikte, deniz gücü kullanımına dair teorileri 20. yüzyılın ortalarında Türk donanması tarafından da mercek altına alınmıştır. Castex'in kaleme aldığı *Théories Stratégiques* adlı beş ciltlik eserinin İkinci Dünya Savaşı döneminde *Sevkuļceyş Nazariyeleri* adıyla Türkçe'ye çevrilmesi bunun en önemli kanıtıdır. Bu eserin çevrilmesiyle birlikte, Castex'in kara ve deniz kuvvetlerinin müşterek harekâtı, denizaltı harbinin önemi ve deniz ulaştırma hatlarının korunması gibi vurguları, Mavi Vatan Doktrini ve Türk Deniz Kuvvetleri stratejisiyle paralellik göstermektedir.

20. yüzyıl boyunca askerî strateji daha çok kara harbine odaklanmış, deniz harbi ise ikinci planda kalmıştır. Anglo-Sakson dünyasında Mahan ve Corbett gibi isimlerin baskın olması, Castex'in Kıta Avrupası perspektifinden geliştirdiği teorilerin geri planda kalmasına sebep olmuştur. Teorileri, Mahan ve Corbett'in deniz gücüne dair daha dar kapsamlı yaklaşımlarına karşın, deniz ve kara kuvvetlerinin müşterek harekâtına ve deniz gücünün küresel strateji içindeki yerine dair önemli bir perspektif sunmuştur. Castex'in eserleri Fransızca yazıldığı ve İngilizceye sınırlı ölçüde çevrildiği için, Türkiye'de akademik erişimi kısıtlı olmuştur. Castex'in eserleri ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra Türkçe'ye çevrildiği için, düşünceleri Türk akademik çevrelerinde geç tartışılmaya başlanmış ve bu da akademik literatürdeki sınırlı odaklanmanın temel sebebi olmuştur.

Bu çalışma, Castex'in kuramsal çerçevesinin Türk deniz stratejisi ve askerî düşünce üzerindeki yansımalarını sistematik biçimde ortaya koymayı ve bu alandaki eksikliği gidermeyi amaçlamaktadır. Castex'in eserlerinin yeniden değerlendirilmesi, değişen harp karakteri ve hızla gelişen teknoloji bağlamında, çağdaş donanma stratejilerinin değerlendirilmesinde yol gösterici bir doktrinel çerçeve sunacaktır.

1. Raoul Castex'in Hayatı ve Kariyeri

Raoul Victor Castex, 27 Ekim 1878 tarihinde Fransa'nın Saint-Omer kentinde doğmuştur. Babası Jean Patrice Castex, 19. yüzyıl Fransız ordusunda piyade yüzbaşı rütbesiyle görev yapmış bir subaydır. Castex, 1895 yılında Toulon'da Fransız donanması saflarına katılarak askerî kariyerine başlamış; 1896-1898 yılları arasında École Navale'de aldığı eğitimin ardından asteğmen rütbesiyle görevlendirilmiştir. Castex, kariyerine Akdeniz Filosu'nda, bir dretnot öncesi zırhlı muharebe gemisi olan *Brennus*'ta başlamıştır. 1903'te görev yaptığı Çinhindi'nde, su altı haritalandırma çalışmalarıyla ulaşım hatlarının belirlenmesi, liman güvenliği ve deniz trafiğinin düzenlenmesi gibi stratejik faaliyetlere katkıda bulunmuştur.

1904-1905 yılları arasında École de Pilotage de l'Élan'da pilotaj eğitimi almış ve denizcilik bilgisini derinleştirmiş¹, buna mukabil Castex, 1948 tarihli Fransız Hava Kuvvetleri Aylık İnceleme Dergisi'ne² göre 1904-1905 yıllarında Filo'nun Pilotaj Okulu'nda eğitimlik yapmış, 1910'da ise Brest'teki Makinistler Okulu'na katılarak gemi mühendisliği ile teknik bakım alanlarında uzmanlaşmıştır. 1907'de teğmenliğe yükselen Castex, 1912'de zırhlı kruvazör *Pothuau*'da görev alarak topçu sistemleri alanında önemli bir operasyonel deneyim elde etmiştir.

Castex, 1913-1914 yıllarında Fransa'nın saygın denizcilik okullarından École Supérieure de la Marine'de (ENSM)³ eğitim almıştır.

1 http://ecole.nav.traditions.free.fr/officiers_castex.htm", (Erişim tarihi: 02.01.2024).

2 Fransız Yüksek Öğrenim ve Araştırma Bakanlığı'nın web sayfasında paylaşılan ve Raoul Castex hakkında yazılan ve Hava Kuvvetleri Dergisi'nde yayımlanan 27. Sayı'daki makale için bkz. "https://www.persee.fr/doc/rharm_0035-3299_1997_num_206_1_4630" (Erişim tarihi: 02.01.2024).

³Fransız Denizcilik Akademisi (ENSM), denizcilik sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağını yetiştirme misyonu ile faaliyet gösteren bir eğitim kurumudur. Ticaret Filosu subayları ve gemi mühendisleri başta olmak üzere, sektörün çeşitli alanlarında görev alacak uzmanları yetiştirmektedir. ENSM, öğrencilerine teorik bilginin yanı sıra pratik beceriler kazandırmak amacıyla gelişmiş simülasyon merkezlerine sahiptir. Navigasyon, makine dairesi işletimi, kargo elleçleme ve dinamik konumlandırma gibi konularda gerçekçi eğitim ortamı sunan bu simülatörler, öğrencilerin denizde karşılaşabilecekleri farklı senaryolara hazırlıklı olmalarını sağlamaktadır. Ayrıca, kurumda bulunan buhar tesisi, öğrencilere geleneksel denizcilik teknolojileri hakkında derinlemesine bilgi edinme fırsatı sunmaktadır. Bkz. <https://www.supmaritime.fr/decouvrir-lecole-nationale-superieure-maritime/>.

Buradaki hidrografi ve mühendislik alanlarındaki çalışmaları, hem Fransız donanmasının operasyonel etkinliğini artırmış hem de Castex'in stratejik düşünce yeteneklerini geliştirmiştir⁴.

Castex'in askerî düşünceye en önemli katkısı, deniz gücünü ulus-devletin politik, ekonomik ve askerî hedefleriyle bütünleşik bir çerçevede ele almasıdır. Clausewitz'in savaşıyaset ilişkisine paralel biçimde, deniz stratejisinin ulusal hedeflerden bağımsız düşünülmemeyeceğini savunmuş; Alfred Thayer Mahan'ın deniz gücünü merkeze alan yaklaşımını ise ekonomik refah, ticaret yolları ve deniz ulaştırmasıyla genişletmiştir.

Julian S. Corbett'ten farklı olarak donanmayı yalnızca bir manevra aracı olarak değil, askerî ve ticarî unsurların müşterek işleyişi üzerinden değerlendiren Castex, deniz stratejisini çok boyutlu bir güç bileşeni olarak kavramsallaştırmıştır. Bu yönüyle Castex, klasik denizcilik teorileri ile modern stratejik düşünce arasında bir geçiş figürü olarak değerlendirilebilir.

Castex'in ayırt edici katkılarından biri de kara ve deniz kuvvetlerinin müşterek kullanımına verdiği sistematik önemdir. Deniz harekâtının kara operasyonlarından bağımsız düşünülmemeyeceğini savunarak, özellikle amfibi harekâtların başarısını kuvvetler arası koordinasyona bağlamış ve modern müşterek harekât doktrinlerinin erken teorik çerçevesini oluşturmuştur.

Denizaltı harp doktrinleri konusunda da öncü görüşler geliştiren Castex, denizaltı filolarını alternatif bir asimetrik denge unsuru olarak değerlendirmiştir. Özellikle küçük ve orta ölçekli devletlerin, denizaltı gücü aracılığıyla deniz hâkimiyetine dayalı güç dengelerini dönüştürebileceğini öngörmesi, onun stratejik öngörüsünü döneminin ötesine taşımıştır.

Sonuç olarak Castex, deniz stratejisini yalnızca askerî bir faaliyet alanı değil; ekonomik, politik ve teknolojik unsurların kesişim noktasında konumlandırıan bütüncül yaklaşımıyla, 20. yüzyıl deniz stratejisi düşüncesinin en etkili kuramsal figürlerinden biri olarak kabul edilmektedir.

⁴ “http://ecole.nav.traditions.free.fr/officiers_castex.htm” (Erişim tarihi 19.12.2024).

1.1. I. Dünya Savaşı ve Sonrası

I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Castex, aktif bir şekilde savaşa katılmıştır. 1914 yılında Danton sınıfı muharebe gemisi olan *Condorcet*'te topçu subayı olarak görev yapmış, ardından *Altair* korvetinin kaptanlığına getirilmiştir. Akdeniz'deki çeşitli operasyonlarda yer alan Castex, denizaltı savunma, devriye, eskort ve keşif görevlerinde bulunarak savaşın deniz boyutunu yakından deneyimlemiştir. Özellikle Toulon ve Selanik gibi önemli limanlarda lojistik destek ve konvoy koruma görevlerinde bulunarak deniz muharebelerinin karmaşık yapısını öğrenmiştir. I. Dünya Savaşı'nda gösterdiği başarılar neticesinde 1918 yılında *firkateyn kaptanı* rütbesine terfi eden Castex, akabinde de denizcilikle olan irtibatını muhafaza etmiştir. Fransız Deniz Kuvvetleri Tarih Kurumu'na yaptığı başkanlık ile denizcilik tarihine mühim katkılar sağlamış, deniz stratejisi üzerine kaleme aldığı kapsamlı çalışmalarla da temayüz etmiştir.

1919 yılında yeni kurulan Fransız Deniz Kuvvetleri Tarih Kurumu'nun başına geçen Castex, denizcilik tarihine olan derin ilgisiyle bu kurumu önemli bir araştırma merkezi haline getirmiştir. 1921'de Fransız Deniz Kuvvetleri Kütüphaneler ve Arşiv Komisyonu üyesi olarak görev alarak denizcilik tarihine dair kaynakların korunması ve geliştirilmesi için çaba göstermiştir. 1923'te albay, 1928'de ise tuğamiral rütbesine terfi eden Castex, 1929-1935 yılları arasında deniz stratejisi üzerine beş ciltlik kapsamlı bir çalışma olan *Théories Stratégiques*'i yayımlamıştır. Bu eser, deniz gücünün uluslararası ilişkilerdeki rolü, deniz harbinin geleceği ve deniz stratejisinin temel ilkeleri gibi konularda derinlemesine analizler sunarak 20. yüzyıl deniz stratejisinin temel metinlerinden biri olarak kabul edilir. Castex, bu çalışmada deniz gücünün sadece askeri bir araç değil, aynı zamanda ekonomik ve siyasi bir güç olduğunu vurgulayarak deniz gücünün bir ülkenin uluslararası alandaki etkinliğini artırdığını ve güvenliğini sağladığını savunmuştur.

Castex'in temel hedefleri, donanma doktrinini daha esnek ve bütüncül bir perspektifle yeniden ele almak ve üst komuta kademeleri arasında kurumsal eşgüdüm ile iş birliğini güçlendirmektir. Adriyatik'te gözetimden sorumlu olduğu dönemde müttefiklerin inisiyatif alamamalarına karşı çıkmış ve Dunkirk'ün savunma sisteminin yetersizliği konusunda serzenişte bulunmaktan çekinmemiştir. François

Darlan onu görevden çekilmeye zorladığı yazılı basında da yerini bulmuştur⁵.

Netice olarak, II. Dünya Savaşı döneminde Fransız Deniz Kuvvetleri Kurmay Başkanlığı'na aday gösterilmiş ancak bu görev Amiral François Darlan'a verilmiştir. Savaşın sonunda Fransa'nın çöküşüyle birlikte aktif görevinden ayrılan Castex, kırsalda bir çiftlik evine çekilerek yazarlık hayatına devam etmiştir. Denizcilik stratejisi ve jeopolitik konular üzerine yazdığı makalelerle düşüncelerini kamuoyuyla paylaşmaya devam etmiş, 1968 yılında 89 yaşında hayata gözlerini yummuştur. Castex'in askerî stratejik düşünceye yön veren temel eseri biri ölümünden sonra yayımlanmak üzere beş ciltlik halinde yayımlanan *Théories Stratégiques* adlı eserdir. Bu eser, 1945 ila 1948 yılları arasında 3, 4, 5. ciltleri Dz. Kur. Albay Sermet Gökdeniz ve 1. ve 2. ciltleri de ismi zikredilmeyen diğer subaylar tarafından Türkçe'ye çevrilip basılan *Sevkuļceyş Nazariyeleri* adlı eserdir. Ölümünden sonra, *Ma Large Stratégie* adlı altıncı cildi 1976 yılında yayımlanmıştır. Bundan başka Castex'in dört adet daha kitabı bulunmaktadır. Yazar, bu eserlerin daha konuya pek de vakıf değilken yazdığı eserler olduğunu ve eserlerde bazı boşluklar bulunduğunu ifade etmiş ve ardından yazdığı *Sevkuļceyş Nazariyeleri*'nin bu boşlukları kapattığını mütevazî bir dille ifade etmiştir. Castex'in çalışmalarının Fransız donanmasına yön vermesi, okutulması ve nihayetinde 1910 tarihli Fransız bahriyesinde yer bulması yazarın eserlerinin ne denli büyük bir yankı getirdiğini de gözler önüne sermektedir⁶.

1- *Les idiés militaires de la marine du XVIII. sicele*-1911

2- *L'envers de la guerre de course*-1912

3- *La manoeuvre de la braya*- 1913

4- *Lepante et ses enseignements d'actualite*- 1914

Bu bağlamda, Castex'in eserlerinin Fransız donanması üzerindeki etkisi, Fransa'nın deniz gücüne dair stratejik düşüncesinin evriminde önemli bir dönemeç oluşturmuş ve *Jeune École* (Yeni Okul) doktrininin şekillenmesinde belirleyici olmuştur.

5 Detaylı bilgi için bkz. *Cols Bleus*, Sayı 3065 (2018), s. 44.

⁶ Raoul Castex, *Sevkuļceyş Nazariyeleri- Tümmamiral Castex*, c. 1, çev. Sermet Gökdeniz, Deniz Basımevi, İstanbul 1948, s. 34.

2. *Jeune École* ve Fransız Askerî Düşünce Geleneği

Fransa'nın denize olan stratejik bakış açısı, coğrafi konumu ve geçmiş deneyimleriyle şekillenmiştir. Ülkenin denizlere olan erişimi, ekonomik gücü ve kültürünün temel taşlarından biri olmuştur. Ancak 19. yüzyılın sonlarına doğru, Fransa'nın karşılaştığı askerî ve ekonomik güçlükler, deniz gücüne bakış açısına önemli ölçüde tesir etmiştir. Bu dönemde, Fransız stratejistlerinin kara gücünü ön plana alması, esasen Fransa'nın kara sınırlarında büyüyen tehditler sebebiyle şekillenmiştir. Kara sınırlarının güvenliği, ülkenin ana önceliği haline gelirken, deniz gücü stratejisi daha çok tamamlayıcı bir konuma gelmiştir. Fransa, deniz gücünü yalnızca karadan gelen tehditlere karşı bir denge unsuru olarak değil, aynı zamanda deniz yollarının güvenliğini sağlamak ve denizaltı harbini etkili bir şekilde kullanma olarak görmeye başlamıştır. Bu anlayış, büyük, maliyetli muharip gemiler yerine, manevra kabiliyeti yüksek platformlara yönelme eğilimini de beraberinde getirmiştir. Bu dönüşümün bir sonucu olarak, Fransa'nın deniz stratejisinde köklü bir değişim yaratan *Jeune École* doktrini ortaya çıkmış ve geleneksel doktrinlerin yeniden değerlendirilmesine zemin hazırlamıştır.

Jeune École, Fransa'nın donanma stratejisine yön veren ve asimetrik harbi merkezine alan bir doktrindir. 19. yüzyılın sonlarına doğru, Fransa'nın deniz gücüne dair geleneksel görüşler sorgulanmış ve bu sorgulama, büyük deniz savaşları yerine daha etkili ve düşük maliyetli stratejilere yönelme ihtiyacını doğurmuştur. Bu yaklaşım, büyük ve ağır muharip gemilerine dayalı geleneksel deniz gücü yerine, daha küçük, hızlı ve esnek platformlar olan torpidobotlar ve hafif kruvazörlerin stratejik öneme sahip olduğunu savunmuştur. Doktrin, İngiltere gibi deniz üstünlüğüne sahip bir güçle doğrudan çarpışmaya girmek yerine, düşmanın ticaret gemilerini hedef alarak ekonomik çöküşe yol açmayı öngörmüştür.

Bu doktriner yaklaşımın teorik altyapısı, Baron Richild Grivel'in 1869'da öne sürdüğü fikirler üzerine inşa edilmiştir. Grivel, geçmişteki büyük deniz muharebelerinin, Trafalgar Muharebesi, daha zayıf taraf için felaketle sonuçlandığını, bu sebeple Fransa'nın bu tür angajmanlardan kaçınması gerektiğini savunmuştur. Grivel, bu kaçınma stratejisinin somut hedefini de açıkça ortaya koymuştur: İngiltere'nin zayıf noktasının 50.000 ticaret gemisi olduğunu, bu gemilere harekât düzenlenirse İngiltere'nin ekonomik temelini sarsılacağını ifade etti. Grivel'in

öngörüsü sigorta primlerinin hızla artacağı ve birkaç yıl içinde hiç kimsenin mallarını İngiliz gemilerine emanet etmeyeceği yönündeydi⁷. Grivel'in ekonomik hedeflere dayalı stratejik yaklaşımı, Théophile Aube tarafından teknolojik gelişmelerle güçlendirilmiş ve bu fikirler, deniz harbinin doğasına dair daha yenilikçi ve etkin bir bakış açısı geliştirilmesine olanak sağlamıştır.

2.1. Teknolojik Gelişmelerin Stratejik Rolü

Théophile Aube⁸ ise bu fikirleri daha da ileri taşıyarak, torpidobotları geleneksel harp gemilerinin yerine geçen modern araçlar olarak tanımlamıştır. Aube'ye göre, teknolojik gelişmeler zamanla tüm donanmalar arasında denge yaratacak ve sayıca üstün olan taraf avantajlı hale gelecektir. Bu sebeple, torpidobotlar gibi hızlı ve etkili araçlara yatırım yapmak, daha büyük ve maliyetli donanma gemilerine yapılan yatırımlardan daha akıllıca bir tercihtir. Sözelimi, 1884-1885 Çin-Fransız Savaşı sırasında, Fransız torpidobotları, modern Çin muharebe gemilerine karşı etkili taarruzlar gerçekleştirerek *Jeune École* doktrininin operasyonel geçerliliğini kanıtlamıştır⁹. Benzer şekilde *Jeune École*¹⁰ yenilikçi stratejiler benimseyen genç subaylar tarafından savunulmuş ve geleneksel kalyon anlayışına karşı çıkmıştır. 1870'ler ve 1880'lerde, donanmalar hız, manevra ve hızlı ateş gücüne sahip torpidobotlar ve kruvazörlere yönelmişlerdir. Torpidobotların taraftarları, 1877-78 Osmanlı-Rus Harbi'nde, Ruslar tarafından ilk kez kullanılan gemiden teçhiz edilen kendinden hareketli olanlardan ilham almışlardır.

Ancak, bu yenilikçi eğilimlerin ve erken başarıların aksine, Castex eserinin birinci cildinde *Jeune École*'a ilişkin temkinli ve eleştirel bir analiz sunar. Denizden yapılacak harekâtın taarruzî bombardıman olarak icra edilmesinin ve akabinde çekilmenin ve hasmın gücünün azımsanmasını eleştirmektedir. Castex, Avizo (karakol gemileri)¹¹ yahut takunya filosu gibi küçük ve zayıf yapıdaki gemilere fazla güvenildiği ve

⁷ Hugues Canuel, "From a Prestige Fleet to the Jeune École", *Naval War College Review*, Sayı 1 (2018), c. 71, s. 104.

⁸ Detaylı bilgi için bkz. L. Sondhaus, *Naval Warfare, 1815-1914*, Routledge, New York-Londra 2001, s. 139-159.

⁹ Hugues Canuel, "From a Prestige Fleet to the Jeune École", s. 106.

¹⁰ Raoul Castex, *Sevkuiceş Nazariyeleri- Tümamiral Castex*, c. 5, s. 35

¹¹ Evren Mercan, *Modern Harp Gemileri 1850'den Günümüze*, Kronik Kitap, İstanbul 2023, s. 132.

bunların harbe uygun olmayan yapılara sahip olduklarını, dolayısıyla temel harp unsuru olarak görülemeyeceklerini savunmuştur. Castex'in bu eleştirisi, dönemin stratejik tercihlerini sorgulayan önemli bir tespit olarak değerlendirilebilir.

Castex, Jeune École doktrinini eleştirmekle birlikte, onun belirli stratejik unsurlarını benimsemiş ve bu fikirleri kendi bütünleşik yaklaşımına dahil etmiştir.

Özellikle gemi tasarımında tonajın azaltılması, hızın artırılması ve filonun daha çevik bir yapıya kavuşturulması gibi yenilikçi yaklaşımlarını desteklemiştir. Ancak, bu yeniliklerin doğru sonuçlar getirebileceğine inanmakla birlikte, *Jeune École*'in genel stratejik çerçevesinin yetersiz kaldığını da belirtmiştir¹². İlginç bir şekilde, *Jeune École*'in girişimleriyle kurulan harp okulları, zamanla bu düşünce yapısının temel prensiplerinden uzaklaşmış ve nihayetinde tamamen terk etmiştir. Bu durum, askerî stratejide yapılan yeniliklerin, çoğu zaman teorisyenlerin öngöremediği şekilde farklı bir yöne evrildiğini gösteren klasik bir örnektir.

Bu ekolün en öne çıktığı dönem Amiral Aube'nin, 1886 senesinde deniz bakanı görevine gelmesini müteakip, dört büyük harp gemisinin yapımını durdurarak, hafif kruvazörlere ve torpido botlarına odaklanan bir filo kurması olmuştur. Ancak bu strateji uygulamada önemli sorunlara yol açmıştır. Torpido botlarının sınırlı menzile sahip olması ve zayıf deniz dayanıklılığı, bu gemilerin okyanus operasyonlarında etkili bir şekilde kullanılmasını engellemiştir. Aube'nin 1886 yazında düzenlediği deniz tatbikatlarında, torpido botlarının manevra kabiliyetleri öne çıkmış olsa da uzun menzilli görevlerde yetersiz kaldıkları genel bir kanaat haline gelmiştir¹³. Küçük ve çevik gemilere dayalı bir filo oluşturmak teorik olarak yenilikçi bir hamle olsa da pratikte yaşanan sorunlar, deniz gücünün yalnızca manevra kabiliyetiyle değil, aynı zamanda dayanıklılık ve menzil gibi temel

¹² Raoul Castex, *Sevkiye Nazariyeleri- Tümamiral Castex*, c. 1 s. 36. Castex eserinin 1. cildinde yeni mektep düşünürlerinin kaleme aldıkları eserleri listeleri listelemiştir. Buna göre Amiral Aube, Z. Montéchant, G. Charme, Siefert gibi müelliflerin eserlerinin bahsinden başka *La Marine Française* dergisinde yayımlanan makalelerin de bu alanla ilgili olduğuna değinmiştir. *Jeune École* düşünce yapısının son emarelerinin ise *La vie Maritime et Aérienne* dergisinde görüldüğünü ifade etmiştir.

¹³ Hugues Canuel, "From a Prestige Fleet to the Jeune École", s. 106-107.

operasyonel gerekliliklerle desteklenmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu durum, askerî stratejilerin sadece yenilikçi fikirlerle değil, sahadaki gerçekçi ihtiyaçlarla uyumlu olması gerektiğini bir kez daha kanıtlamıştır. Ancak, teorik olarak yenilikçi görünen bu filo yapısının pratikte karşılaşılan zorluklarla test edilmesi, *Jeune École* doktrininin uygulanabilirliğine dair önemli soruları gündeme getirmiş ve bu da Fransız donanmasındaki iç siyasî ayrışmaların etkilerini daha belirgin hale getirmiştir.

2.2. Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler

Jeune École, radikal siyasî aktörler tarafından desteklenmiş ve bu durum, Fransız donanması içerisinde siyasî ayrışmaları derinleştirmiştir. Deniz kuvvetleri içindeki bu kutuplaşma, kapsamlı bir gemi inşa programının uzun vadede sürdürülebilmesini sekteye uğratmıştır. Nitekim, 1898 Faşoda Krizi esnasında Fransa'nın deniz gücündeki zayıflıklar sebebiyle İngiltere'ye taviz vermek zorunda kalması, *Jeune École* doktrininin etkinliğinin sınırlı kaldığını açıkça ortaya koymuştur¹⁴. Bu noktada uygulama sürecindeki yetersizlikler ve ilk dönem torpido botlarının sınırlı kabiliyetleri, bu stratejiyi hezimete uğratmıştır. Birinci Dünya Savaşı esnasında Almanya'nın icra ettiği ticaret harbi, *Jeune École*'ün teorilerinin modern bir versiyonu olarak görülebilir. Burada Amiral Reinhard Scheer'in fikirleri uygulamadaki sınırlılıklarını anlamak açısından kayda değerdir. Scheer, ticaret harbi, mayın savaşı ve açık denizde bulunan donanmanın taarruz harekâtının müşterek kabiliyetleriyle mümkün olacağını ifade etmiştir. Castex'in Scheer'a buradaki eleştirisi 1914 yılından itibaren aynı bakış açısının benimsendiği ve harp doktrininde kökten bir değişiklik yapılmadığı sürece başarısızlığın kaçınılmaz olacağını belirtmiştir. Hava unsurları, denizaltı gemileri ve suüstü harbinin müşterek harekâtının doğru strateji olduğunu savunmuştur. Deniz ticaret harbinde ise bir etki tepki mekanizması olduğunu, denizaltında yapılacak bir harbin hasmın ulaştırma hatlarına veya hava bombardımanı gibi durumlarda etkili olamayacağını vurgulamıştır¹⁵. Bu stratejik görüşler, Castex'in düşünsel altyapısının şekillenmesinde önemli bir rol oynamış ve fikirleri, uluslararası denizcilik teorileriyle harmanlamıştır.

¹⁴ Hugues Canuel, "From a Prestige Fleet to the Jeune École", s. 109.

¹⁵ Raoul Castex, *Sevkuiceş Nazariyeleri- Tümamiral Castex*, c. 2, s. 194-195.

3. Castex'in Düşünce Altyapısı

Castex'in düşünce yapısını şekillendiren başlıca kişi, kurum ve görüşler; Alfred Thayer Mahan, Corbett, Philip Howard Colomb, Fransız Mektebi¹⁶, *Jeune École*) olarak sıralanabilir. Castex, Mahan'ın deniz harbi felsefesinde ilk sözü söyleyen kişi olması ve deniz hakimiyetinin en önemli husus olduğunu ileri süren fikirleri sebebiyle Mahan'ın düşünce yapısına derin bir saygı duymuştur. Mahan'ın taarruz, manevra üsler ve kuvvetlerin konsantrasyonu ile ilgili önemli tespitleri olduğu ileri sürmüştür¹⁷. Öte yandan, onu eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirir. Mahan'ın ulaşım hatlarının kontrolü (uzak ve yakın abluka), üsler ve düğüm noktaları ile ilgili görüşlerine katılmakla beraber Mahan'ın mutlak deniz üstünlüğü stratejisini en önemli unsur olarak görmesine karşı çıkmıştır. Castex'e göre, kara ve deniz kuvvetleri birbirinden bağımsız olamaz; her biri diğerini tamamlar. Colomb'un deniz harbinde Mahanla paralel bir görüşe sahip olmasına rağmen katıyetle düşüncelerini bir çerçeveye sığdırmaması ve yeni bakış açılarına açık olması Castex'i etkilemiştir. Sözgelimi, 1897 tarihinde yapılan bir konferansta torpidobotlarla ilgili fikirlerini beyan etmiştir. Bundan başka "Varlık Filosu Doktrini" (bkz. *Fleet in Being*) fikrinin modern uygulayıcısıdır.

Castex, harp oyunlarını taktik bir eğitim aracı olmaktan çıkarıp stratejik bir analiz laboratuvarına dönüştürmüştür. Bu oyunları, deniz gücünün politik, ekonomik ve askerî unsurlarının birbiriyle etkileşimini inceleyen kapsamlı bir stratejik deney ve değerlendirme platformu olarak konumlandırdı. Bu yenilikçi yaklaşımın pratik bir örneği olarak, Castex özellikle Colomb'un geliştirdiği harp oyunu sisteminin harekât planlaması için vazgeçilmez bir araç olduğuna inanmış ve bu yöntemin harita üzerinde stratejik senaryoların sistematik olarak çalışılmasında yaygın biçimde kullanılmasını teşvik etmiştir.¹⁸

¹⁶ Raoul Castex, *Sevkuiceş Nazariyeleri- Tümmiral Castex*, c. 1, s. 32. 1896 yılında Yüksek Tetkikler Mektebi (Ecole Des Hautes Etudes), 1839'da Harp Akademisi olmuş ve son haliyle 1921 senesinde Deniz Harp Akademisi adıyla faaliyetlerine devam etmiştir.

¹⁷ Raoul Castex, *Sevkuiceş Nazariyeleri- Tümmiral Castex*, c. 1, s. 29

¹⁸ Raoul Castex, *Sevkuiceş Nazariyeleri- Tümmiral Castex*, c. 1, s. 31-32.

Fransız Mektebi'ni şekillendiren düşünce yapısının temellerini Mahan ve Colomb'un attığını eserinde ifade eden Castex, Deniz Harp Akademisi olarak son şeklini alana kadar geçen süreçte pek çok önemli kişinin bu akademiden yetiştiğini, verilen eğitimin yenilikçi olduğunu, burada pek kıymetli eserlerin kaleme alındığını ve yayımlandığını belirtmiştir. Hatta 1905 senesinde yayımlanan *Deniz Sevkulceyşine Dair Etüt* eserinin Mahan ve Colomb'a bir meydan okuma niteliği taşıdığı ve Fransızların bu anlamda sahip oldukları yegâne eser olduğunu vurgulamıştır¹⁹.

Castex, Corbett'in kıta doktrininden hazzetmediği özellikle Clausewitz ile taban tabana zıt olduğu kanaatindedir. Castex'in de bu manada deterministik bakış açısından uzak, daha bütünleşik ve esnek bir bakış açısına sahip olan Corbett'ten ne surette etkilendiğini ifade ederken bir binanın kolonları benzetmesini yapar. Kendi zihin dünyasını oluşturduğu strateji kurgusunu bir binaya benzetmiş ve Corbett'i okuduktan sonra bu binanın temelden sarsıldığını ifade etmiştir. Akabinde fikir dünyasında köklü değişiklikler yapmak zorunda kaldığını, bunun onda zihinsel ve ilmî bir çöküş meydana getirdiğini fakat süreçte kendini bulduğunu not etmiştir. Corbett'in harekâtın sınıflandırılması, hasmın filolarına taarruz ve kuvvet teksifi gibi hususlardaki fikirlerinin etkisi Castex'te büyük yankı bulmuştur²⁰. Dolayısıyla, Mahan'ın deniz üstünlüğü teorisi ile Corbett'in esnek stratejileri, Castex'in bütünleyici yaklaşımlarıyla kıyaslandığında, her biri farklı çözümler sunmaktadır. Castex, ekonomik ve askerî boyutları birleştirerek daha kapsamlı ve esnek bir model öne sürmüştür²¹.

3.1 Castex'in Deniz Gücü Teorisinin Temel Unsurları ve Etkileri

Eserinde, deniz kuvvetlerinin görevini, denizden sağlanabilecek tüm çıkarları güvence altına almak için ulaştırma hakimiyeti sağlamak olarak tanımlayan Castex, deniz gücünün yalnızca askerî bir unsur değil, aynı zamanda ekonomik ve diplomatik açıdan da stratejik bir araç

¹⁹ Bkz. Etude Sur La Stratégie Navale, Yarbay Daveluy tarafından 1905 senesinde yazılan eser. Raoul Castex, *Sevkulceyş Nazariyeleri- Tümamiral Castex*, c. 1, s. 33.

²⁰ Raoul Castex, *Sevkulceyş Nazariyeleri- Tümamiral Castex*, c. 1, s. 41.

²¹ Barry D. Hunt, "The Outstanding Naval Strategic Writers of the Century", *Naval War College Review*, Sayı 5 (1984), c. 37, s. 95.

olduğunu ifade etmiştir. Castex, deniz harbinin yalnızca açık denizlerdeki muharebelerle sınırlı olmadığını, hasmın lojistik unsurlarını ablukaya almak²² ve iletişim hatlarını kesmek gibi unsurları da içerdiğini savunmuştur. Ticaret harbi, Castex'in önemli analizlerinden biridir düşmanın askerî gücünü ve ekonomisini zayıflatmak için etkili bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Bu hatların korunması, düşman ticaretini durma noktasına getirebileceği gibi, cephanelerin ve birliklerin güvenli ulaşımını sağlayarak stratejik operasyonların başarısını da güvence altına alır. Başka bir deyişle Castex, ticaret harbinin bir devletin ekonomik gücünü doğrudan etkileyen ve küresel ticaretin sürekliliğini sağlayan en kritik unsurlardan biri olduğunu savunmuştur. İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya, İngiltere'yi ekonomik olarak sarsmak ve savaşı lehine çevirebilmek amacıyla ticaret harbi stratejisini etkili bir biçimde uygulamıştır. Bu bağlamda, bilhassa denizaltılar, Alman U-botları, İngiltere'nin deniz yoluyla tedarik ettiği gıda, ham madde ve askerî ikmal malzemesi taşıyan gemileri hedef alarak Britanya'nın küresel ticaretini sekteye uğratmayı amaçlamıştır.

Özellikle boğazlar ve kanallar gibi düğüm noktalarının denetimini elde tutmanın müreffeh bir toplum oluşturma temel taşlarından biri olduğunu belirtmiştir. Sözgelimi, Birinci Dünya Savaşı sırasında İngiltere, Alman ekonomisini ve askerî lojistik kapasitesini zayıflatmak amacıyla kapsamlı bir deniz ablukası stratejisi uygulamıştır. Bu stratejinin temel hedefi, Almanya'nın dış ticaretini kesintiye uğratarak harp için kritik öneme sahip kaynakların (gıda, enerji ve hammadde) teminini engellemiştir. Hammadde bağlamında, kauçuk, yağlayıcılar ve petrolün temininde yaşanan sıkıntılar ordunun hareket kabiliyetini kritik şekilde kısıtlamıştır²³. Öyle ki, Mareşal Rupprecht²⁴ 1918 yılında kamyonlar için yeterli yakıt temin edilemediğini, şayet Avusturya ittifakı devam ettirmez ise ve Romanya'dan petrol sevkiyatı sürmezse, hava

²² Raoul Castex, *Sevkuicey Nazariyeleri- Tümamiral Castex*, c. 5, s. 1. Castex eserinin beşinci cildinde askerî abluka ve ticarî abluka olmak üzere iki tür ablukadan bahseder.

²³ “<https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/naval-blockade-of-germany/>” (Erişim tarihi 9.12.2024).

²⁴ “Rupprecht Maria Luitpold Ferdinand von Bayern, Bavyera Taç Prensi ve Mareşal rütbesine sahip bir Alman generalidir. Birinci Dünya Savaşı sırasında Batı Cephesi'nde 6'ncı Ordu Komutanı olarak görev yapmıştır. Ağustos 1916'dan itibaren ise Bavyera Ordu Grubu Komutanı olarak atanmıştır.”. Bkz. <https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/rupprecht-crown-prince-of-bavaria/> (Erişim tarihi: 25.01.2025).

kuvvetlerinin iki ay gibi bir süre zarfında işlemez hale geleceğini ifade etmiştir²⁵. Öte yandan İngiliz Kraliyet Donanması, Kuzey Denizi ve çevresindeki stratejik geçiş noktalarını kontrol altına alarak Almanya'nın uluslararası ticaret yollarını ablukaya almış, bu durum Alman ekonomisini dış dünyadan izole etmiştir²⁶. Castex Almanya'nın ablukaya mağlup düşmesinin asıl sebebinin İngiliz donanmasının kudreti ve kabiliyetinden ziyade Almanya'nın coğrafi konumu olduğunu düşünmüştür²⁷. Bu perspektif, Türkiye için İstanbul ve Çanakkale Boğazları'nın jeostratejik öneminin teorik bir çerçevesini sunar. Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nden kaynaklanan hak ve yükümlülüklerin ötesinde, Castex'in düğüm noktalarının kontrolü ve deniz ulaşım hattı güvenliği vurgusu, boğazların ulusal güvenlik ve ekonomideki merkezî rolünü anlamak açısından değerlidir.

Castex ayrıca, deniz gücünün yalnızca açık denizlerde değil, kara ve hava unsurlarıyla müşterek harekât yürütülmesi gerektiğini savunmuş özellikle amfibi harekâta bu hususun kritik olduğunu ifade etmiştir. Stratejilerin savaşın doğasına ve coğrafyasına göre değişmesi gerektiğine inanan Castex, deniz gücünde esneklik sağlayarak stratejilerin etkinliğini artırmanın önemini vurgulamıştır. Bu analiz, benzer şekilde Türk savunma doktrininde müşterek harekâta verilen önemin tarihsel ve teorik bir dayanağı olarak okunabilir. Ayrıca, Castex'in amfibi harekâtlarda sayısal üstünlük ve kuvvetlerin eşzamanlılığı konusundaki tespitleri, Türk Deniz Kuvvetleri'nin amfibi ve müşterek harekât kapasitesini geliştirme çabalarıyla ilişkilendirilebilir. Burada Castex, I. Dünya Savaşı'nda Çanakkale cephesini belirgin bir örnek olarak sunar. Müşterek harekâtın İtilaf devletleri adına nasıl başarısızlıkla sonuçlandığını eserinde ayrıntılı bir şekilde izah etmiştir. Buna göre plân şu şekildedir. Hava Kuvvetleri yalnızca denizden yapılacak bombardımanla Türk kuvvetlerini hezimete uğratacak ve İstanbul'dan nüfuz edeceklerdir²⁸. Amfibi hücum harekâtında çıkarma bölgesi olarak Edremit Körfezi ve eşzamanlı olarak Çanakkale'den yapılacak taarruz ile kuvvet teksifi sağlanmış olacaktı. Castex, İtilaf Devletleri'nin temel

²⁵ “https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/naval-blockade-of-germany/#toc_germany_and_the_blockade” (Erişim tarihi 9.12.2024).

²⁶ N. P. Howard, “The Social and Political Consequences of the Allied Food Blockade of Germany, 1918–19”, *German History*, Sayı 2 (1993), c. 11, s. 161-162.

²⁷ Raoul Castex, *Sevkuiceş Nazariyeleri- Tümamiral Castex*, c. 5, s. 10

²⁸ Raoul Castex, *Sevkuiceş Nazariyeleri- Tümamiral Castex*, c. 5, s. 328.

stratejik hatasının, kuvvet konsantrasyonunu deniz unsurlarına odaklamaları ve kara harekâtıyla eşgüdümlü bir şekilde hareket edememeleri olduğunu vurgulamıştır. Bununla birlikte, sayıca yetersiz birliklerle destek olunduğunu ve öngörülenin (50.000-60.000) aksine 84.000 kişilik bir kuvvetle karşılaştıklarını ifade eder. Çanakkale cephesindeki yenilgilerinin ardından Castex'in yorumu, müşterek operasyonun başarılı olabilmesi taarruzda bulunan kuvvetin sayıca bire üç oranında olması ve kuvvetlerin eşzamanlı hareketi ile mümkün olacağını savunmuştur²⁹.

Castex, deniz ulaşım hatları kontrolünü bir devletin ekonomik güç aktarımını doğrudan etkileyen ve küresel ticaretin sürekliliğini sağlayan en kritik unsurlardan biri olarak görmüştür. Ona göre, dar geçitlerin, kanalların ve boğazların kontrolünü elde tutmak müreffeh bir toplum oluşturma temel taşlarından biridir. Öte yandan Castex buhar çağı ile birlikte kömürlü gemiler döneminde sürekli gerekli olan yakıt ikmali ve bakım-onarım işleri için limana geri dönme hususunun dönüştüğünü ifade etmiştir. Buna göre 'üslerin' ablukanın başarısız olma durumunda kritik önemde olduğunu ifade etmiştir³⁰. Bu düşünce, aynı biçimde Türkiye'nin "Mavi Vatan"³¹ doktrini çerçevesinde, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölgelerindeki hak ve çıkarlarını korumak için denizde sürekli varlık göstermenin ve üslerin önemini vurgulayan yaklaşımla da örtüşmektedir. Castex'in teorileri, kıyı sularından açık denizlere uzanan geniş bir deniz kontrol hiyerarşisinin ulusal güç için taşıdığı stratejik önemi vurgulayarak, Mavi Vatan doktrinine teorik bir derinlik kazandırmaktadır.

Castex'in teorileri, sadece açık deniz kontrolü değil, aynı zamanda kıyı sularının ve bitişik bölgelerin etkin kontrolünün ulusal güç için taşıdığı önemi ortaya koyarak, Mavi Vatan konseptinin genişletilmiş deniz yetki alanları boyutuna teorik bir derinlik kazandırmaktadır. Türkiye-Libya Deniz Yetki Alanları Sınırlandırma Antlaşması (2020)³²,

²⁹ Raoul Castex, *Sevkuicey Nazariyeleri- Tümamiral Castex*, c. 5, s. 330-332.

³⁰ Raoul Castex, *Sevkuicey Nazariyeleri- Tümamiral Castex*, c. 5, s. 10.

³¹ Cihat Yaycı, *Mavi Vatan Bir Harita ve Bir Doktrin Kitabı Türkiye'nin Denizlerdeki Misak-ı Milli'si / Blue Homeland A Book of a Map and a Doctrine*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2022, s. 6.

³² Cihat Yaycı, *Mavi Vatan Bir Harita ve Bir Doktrin Kitabı Türkiye'nin Denizlerdeki Misak-ı Milli'si / Blue Homeland A Book of a Map and a Doctrine*, s. 37.

Castex'in deniz alanlarını ulusal hedeflerle bütünleşik değerlendirme yaklaşımıyla doğrudan örtüşmekte ve Mavi Vatan'ın deniz yetki alanlarını stratejik derinlik olarak tanımlayan anlayışını somutlaştırmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin 1986'da ilan ettiği MEB³³ ve kıyıdaş devletlerle yapılan anlaşmalar, Karadeniz'deki deniz yetki sınırlarını belirlemektedir³⁴. Türk donanması, Karadeniz'deki MEB sınırlarını ve Montrö Sözleşmesi'nin sağladığı hakları kullanarak, bölgedeki enerji koridorlarını korumakta, NATO-Rusya geriliminde denge unsuru işlevi görmek ve olası bir çatışma durumunda boğazların kontrolünü sağlayarak hem ulusal savunmayı güçlendirmekte hem de Türkiye'ye stratejik bir manevra alanı yaratmaktadır³⁵. Marmara Denizi'nde ise Montrö Boğazlar Sözleşmesi (1936), barış zamanında ticaret gemilerine bayrak, yük veya geçiş zamanı fark etmeksizin boğazlardan geçiş serbestisi tanımakta, savaş zamanında ise taraflarca belirlenmiş kurallar uygulanmaktadır. Lozan (1923) ve Paris (1947) antlaşmalarının Ege adalarına ilişkin statü hükümleri, Mavi Vatan Doktrini'nin hukukî temelini oluştururken; Türk donanması, bu hukukî zemini fizikî varlık, caydırıcılık ve alan kontrolü ile destekleyerek doktrinin askerî ayağını temsil etmektedir³⁶. Ege adalarının statüsü, yalnızca hukukî bir zemin değil, aynı zamanda Türk Silahlı Kuvvetleri'nin "Mavi Vatan" doktrini çerçevesinde denizden, karadan ve havadan müşterek bir kontrol, caydırıcılık ve gerektiğinde müdahale yeteneğini sergilediği operasyonel bir sahadır.

Sonuç

Raoul Castex, modern deniz stratejisinin çok boyutlu yapısını oluşturan bir düşünür olarak, tarihi ve teorik birikimiyle geleceğe rehberlik etmiştir. Teorileri hem Fransız donanmasını hem de uluslararası deniz stratejilerini önemli ölçülerde şekillendirmiş ve modern askerî düşüncenin temel taşlarından biri haline gelmiştir. Castex'in

³³ Detaylı bilgi için bkz. Cihat Yayıcı, *Sorular ve Cevaplar ile Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Kavramı*, Deniz Kuvvetleri Konutanlığı, İstanbul 2019.

³⁴ Cihat Yayıcı, *Mavi Vatan Bir Harita ve Bir Doktrin Kitabı Türkiye'nin Denizlerdeki Misak-ı Milli'si / Blue Homeland A Book of a Map and a Doctrine*, s. 44.

³⁵ Ahmet Tunç Veyisoğlu, "Montrö Boğazlar Sözleşmesi ve Mavi Vatan", *Mavi Vatan'dan Açık Denizlere*, Sayı 5 (Temmuz 2020), s. 16-17.

³⁶ Yayıcı, *Mavi Vatan Bir Harita ve Bir Doktrin Kitabı Türkiye'nin Denizlerdeki Misak-ı Milli'si / Blue Homeland A Book of a Map and a Doctrine*, s. 96.

bütünleştirici stratejik yaklaşımı Türk Deniz Kuvvetleri'nin “Mavi Vatan” doktrininin kuramsal çerçevesiyle doğrudan uyum içindedir. Onun stratejik düğüm noktalarına, üslere ve müşterek harekâta atfettiği değer, Türkiye'nin Karadeniz, Ege, Boğazlar ve Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarının korunması, güvenliği ve caydırıcılık kapasitesinin geliştirilmesi politikalarına teorik bir temel oluşturur. Castex, deniz stratejisinin kara operasyonları, ekonomik ve siyasi unsurlarla uyum içinde düşünülmesi gerektiğini vurgularken, zamanının birçok doktrininden ayrılmıştır. Bu sebeple, Castex'in teorileri, deniz gücünü yalnızca askerî bir araç olarak değil, daha geniş bir bağlamda ele alan yenilikçi bir perspektif sunar.

Castex'in metodolojisi ise tarihsel olaylardan çıkarılan derslerin gelecekteki operasyonel stratejilere uygulanması üzerine kuruludur. Tarihi deniz muharebelerini analiz ederek, bu verileri stratejik planlamanın temel taşları olarak kullanan Castex, teorilerini yalnızca akademik bir alanda değil, pratik denizcilik uygulamaları için de geçerli hale getirmiştir. Bu tarihsel-analitik yaklaşım, Castex'in çalışmalarını, yalnızca Fransız donanması için değil, küresel askerî düşünce sistemi içinde de değerli bir kaynak haline getirmiştir.

Bundan başka Castex, Anglosakson deniz stratejilerinin hâkim olduğu okyanusların ve büyük donanmaların üzerine kurulu bir düzene karşı kıyı stratejilerini geliştirmeye çalışmış ve bu ikisi arasında bir denge kurmaya çalışmıştır. Ancak, hava gücünün yükselişi ve radar, füze gibi teknolojilerin muharebe alanındaki günümüzdeki rolü, Castex'in teorilerinde öngörülemeyen eksiklikler olarak dikkat çekmiştir.

Sonuç itibarıyla, Castex, dönemin stratejik düşünce yapılarındaki eksiklikleri derinlemesine analiz ederek bunları anlamış ve dönüştürmüş; deniz gücü ile kara gücünü bütünleştiren, ekonomik ve siyasi unsurları da kapsayan geniş bir perspektif sunarak modern harp stratejilerine yön veren kalıcı bir fikir mirası bırakmıştır.

KAYNAKÇA / REFERENCES

Araştırma ve İnceleme Eserleri / Secondary Sources

- CANUEL, Hugues, “From a Prestige Fleet to the Jeune École”, *Naval War College Review*, Sayı 1 (2018), c.71, s. 93-118
- CASTEX, Raoul, *Sevkuiceş Nazariyeleri – Tümamiral Castex*, çev. Sermet Gökdeniz, c. 1-5, Deniz Basımevi, İstanbul 1948
- HOWARD, N. P., “The Social and Political Consequences of the Allied Food Blockade of Germany, 1918–19”, *German History*, Sayı 2 (1993), c. 11, s. 161-188
- HUNT, Barry D., “The Outstanding Naval Strategic Writers of the Century”, *Naval War College Review*, Sayı 5 (1984), c. 37, s. 86-107
- MERCAN, Evren, *Modern Harp Gemileri 1850’den Günümüze*, Kronik Kitap, İstanbul 2023
- SONDHAUS, L. *Naval Warfare, 1815-1914*, Routledge, New York-Londra 2001
- VEYİSOĞLU, Ahmet Tunç, “Montrö Boğazlar Sözleşmesi ve Mavi Vatan”, *Mavi Vatan’dan Açık Denizlere*, Sayı 5 (Temmuz 2020), s. 14-19
- YAYCI, Cihat, *Mavi Vatan Bir Harita ve Bir Doktrin Kitabı Türkiye’nin Denizlerdeki Misak-ı Milli’si / Blue Homeland A Book of a Map and a Doctrine*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2022
- YAYCI, Cihat, *Sorular ve Cevaplar ile Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) Kavramı*, Deniz Kuvvetleri Konutanlığı, İstanbul 2019
- ZALOĞLU, Mustafa, *Gemici Dili*, Türk Deniz Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Yayınları, İstanbul 1988

İnternet Kaynakları / Online Sources

- Academiedemarine.com* (Erişim tarihi: 17.12.2024)
- “http://ecole.nav.traditions.free.fr/officiers_castex.htm” (Erişim tarihi: 19.12.2024)
- “<https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/naval-blockade-of-germany/>” (Erişim tarihi: 9.12.2024)
- “https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/naval-blockade-of-germany/#toc_germany_and_the_blockade” (Erişim tarihi: 9.12.2024)

“<https://encyclopedia.1914-1918-online.net/article/rupprecht-crown-prince-of-bavaria/>” (Erişim tarihi: 25.01.2025)

“<https://gw.geneanet.org/garric?lang=en&n=castex&p=raoul+victor+patrice>” (Erişim tarihi: 19.11.2024)

“https://www.persee.fr/doc/rharm_0035-3299_1997_num_206_1_4630” (Erişim tarihi: 02.02.2024)

“<https://www.supmaritime.fr/>” (Erişim tarihi: 18.12.2024)

“<https://naval-encyclopedia.com/>” (Erişim tarihi: 01.01.2025)

Extended Summary

Raoul Victor Castex (1878–1968), a seminal twentieth-century naval theorist, conceptualized sea power within a comprehensive political, economic, and military framework. Nevertheless, the analytical depth of his contributions has been overshadowed by the dominant Anglo-Saxon naval canon. This article examines Castex's strategic framework and tracks its conceptual influence on the development of Turkish naval and military thought.

The study primarily focuses on Castex's five-volume *Théories Stratégiques*, which constitutes one of the most systematic attempts to integrate naval power with national strategy. Particular attention is given to the Turkish translation of this work, published during the Second World War under the title *Sevkuiceyş Nazariyeleri* by Turkish naval officers led by Colonel Sermet Gökdeniz, which marked Castex's formal entry into the strategic doctrine of the Turkish Navy. By examining the translation in its historical and institutional context, the study illustrates how Castex's strategic concepts became available to Turkish military planners during a period shaped by global war, maritime vulnerability, and doctrinal transition.

Methodologically, the article combines intellectual history with doctrinal analysis. It examines Castex's core concepts, such as the protection of sea lines of communication, blockade strategy, the strategic role of submarines, and the necessity of joint naval-land operations, and explores how these ideas influenced Turkish naval thought. Castex's focus on amphibious and joint operations provides an early theoretical basis for the development of what would later be recognized as joint warfare doctrine. This article argues that Castex's strategic framework is particularly relevant for regional powers like Türkiye. His theory diverges from Mahan's focus on decisive fleet battles for sea control and expands on Corbett's concept of naval support for land operations. Instead, Castex proposed a model where limited naval resources could be used effectively through asymmetric means, such as submarine warfare, and through joint operations. In this respect, Castex's ideas intersect with contemporary Turkish maritime perspectives, especially the *Mavi Vatan* (Blue Homeland) doctrine, which emphasizes maritime jurisdiction, strategic depth, and the coordination of naval, land, and air capabilities. The article also addresses the reasons behind Castex's

limited visibility in Turkish and international scholarship. Linguistic barriers, delayed translations, and the dominance of Anglo-American strategic literature have contributed to the relative neglect of his work. By systematically revisiting Castex's theoretical contributions and their reception in Türkiye, this study seeks to fill a significant gap in the literature on naval strategy and military thought. In conclusion, this study reconceptualizes Castex as a theorist whose strategic framework maintains persistent analytical relevance for modern naval doctrine. His multidimensional conception of sea power, which integrates political objectives, economic realities, and military means, provides a solid foundation for understanding contemporary maritime security. For Türkiye, his theoretical constructs provide not only a diagnostic tool but also a guiding compass for formulating a coherent, resilient, and strategically adaptive naval doctrine.